

JUSTIFICACIÓ UNS MOTS PREVIS

Qui pot abastar tot el compendi de l'amor?

En el meu primer poemari, *Versos de badana* (1999), parlava de l'amor dient que era un sentiment íntim, personal, que no es compra ni es ven i que té una dimensió tan gran i ampla que no pot avaluar-se.

L'amor ho és tot, i el podem contemplar amb majúscula o amb minúscula. L'amor pot tenir noms o no tenir-ne. Pot ser fruit de l'atzar, del que ens envolta, d'una relació convivencial o no, del donar i del prendre; pot tractar-se d'un amor humà de carn i ossos, d'una vivència espiritual o d'un amor platònic forjat en les elucubracions de la ment. Podem parlar d'amor serè, tendre, madur, arrauxat, fulgurant, apassionat... Però, per sobre de tot, el poeta creu —vol creure— que l'amor per a ser vertader ha de ser net, sincer i lliure, sense entrebancs.

El poemari que teniu a les mans és el sisè que m'han editat i amb ell enceto una primera part de la meva antologia, amb el recull d'un centenar de treballs que parlen d'amor. Això vol dir que m'agradaria que n'hi poguéss haver un segon, que acabés d'abastar tota la meva producció poètica, perquè em queden encara molts treballs inèdits.

Com he dit, el llibre té un comú denominador, l'amor, i l'he dedicat, com es desprèn del títol, a la meva esposa. Feia temps que em rondava pel cap retre un públic reconeixement a la Coni. Ella és des de fa quaranta-i-tants anys la meva esposa, però ha estat sempre la companya i l'amiga, la còmplice i la confident de tants projectes, de tantes cuites, de tantes il·lusions, de tants destrets. Amb ella he compartit amor i afecte, sempre agafats de la mà, amb la certesa que la unió fa

la força i ben convençuts que junts podem fer front al que ens resta de vida. La Coni m'ha ajudat a aplanar el camí, a modelar el meu caràcter, a ser com sóc, i si he aconseguit quelcom, ha estat gràcies al seu estímul, a la seva generositat i a la seva condescendència. La Coni és la mare dels meus fills, quatre plançons que, ara ja amb vida pròpia, van avançant decididament, fent camí pels senders que s'han anat fressant; i ens han donat la joia de set néts. Per a nosaltres la família és l'eix cabdal de la vida, i per això el llibre porta l'afegitó d'un capítol titulat «Familiars», que són poemes que he dedicat a alguns dels nostres consanguinis.

Hi ha més coses. Com en tots els meus llibres, haig d'agrair una colla de col·laboracions d'amics que m'han ajudat a donar forma i cos a aquest poemari. En primer lloc, al gramàtic Josep Ruaix, que amb el seu mestratge ha supervisat el llibre amb l'interès i meticulositat que li és habitual. A la meva filla Maria Rosa, que s'ha encarregat del disseny de la coberta i de la maquetació. A l'alcalde d'Igualada, Marc Castells, que hi ha escrit uns mots de presentació, i al rapsode i publicista Jaume Ferrer, que n'ha estat el prologuista. I, evidentment, a totes les persones que han donat suport i confiança a les meves edicions.

Lleonard DEL RIO I CAMPMAJÓ

INTRODUCCIÓ

ENS FALTEN POETES

Poques experiències esdevenen tan personals i íntimes com la poesia. El full en blanc, la solitud de l'autor, l'espera de les muses. Aquest univers del poeta el fa intransferible i apassionant. I Lleonard del Rio és un poeta amb tota la seva extensió: curiós, sensible, inquiet («m' il·lusiono com un nen», escriu d'ell mateix en *Aigua vermella*), versàtil, amant de la ironia, delerós del bon gust i, sobretot, enamorat, poeta enamorat: de la vida i del carrer de Sant Sebastià, dels blanquers i de les tietes, del país i del teatre, d'Igualada i del món, de la fe i dels llibres, i de la família. *Estimada Coni* són dues paraules que ho condensen tot.

En aquest recull en Lleonard se'ns mostra sincer, nu, franc, sense maquillatges: es confessa un home enamorat i declara l'amor. Un amor total.

Gosaria afirmar que l'amic Del Rio escriu per necessitat. Una necessitat quasi fisiològica. Però, malgrat això, escriu per als altres; una necessitat també fortíssima de compartir i d'agraïment al que t'ha donat la vida. Ell mateix ho escriu: «Saps per què m'agrada la poesia?»

Es traspua que en les lletres i la poesia ha trobat aquell mar plàcid per a expressar-se, per a trobar-se i oferir-se; complagut i estimadíssim.

De la lectura del poemari en voldria destacar algunes coses. En Lleonard, curiós per tot i poeta global, és un escriptor igualadí, amb un fort sentiment de pertinença i d'arrelament.

«Sóc nét de la Pepeta de Cal Boter», del carrer de Sant Sebastià, de l'avi blanquer, de la plaça de l'Àngel, de Santa Maria i del «Braços de ferro» i del «Panadero».

L'autor, bon amic de tothom, avesat a la tertúlia i al grup, reclama solitud; solitud per a escriure, per a fitar l'esguard des del bell centre de la ciutat. Observareu un poeta nocturn. La nit forma part del seu hàbitat literari; el full verge, la finestra discretíssima i el silenci del carrer de la Concepció.

Potser sense saber-ho, Lleonard del Rio ens ha perfilat la seva existència: les lletres, la ciutat, la música («La música és el cor de la meva vida»), la fe i la família. Potser, Lleonard, ens has explicat la teva vida. La teva dèria per les lletres i aquest poemari aporten a la ciutat la sensibilitat i l'estimació que li professes.

El lector es trobarà confortat sabent que *Estimada Coni* és una plena dedicació d'amor.

Llegiu el poemari. Rellegiu els poemes. Hi trobareu un poeta apassionat.

Lleonard: ens falten poetes. En aquests temps rúfols i incerts ens falten poetes. Lleonard, necessitem poesia i sensibilitat. Lleonard, necessitem la paraula justa i una gran declaració d'amor.

Gràcies per ser-hi.

Marc CASTELLS I BERZOSA
Alcalde d'Igualada

PRÒLEG L'ESTIMADA CONI

Lleonard del Rio i Campmajó —el «Lleonard IV» de la nissaga familiar—, poeta igualadí, nascut el 2 de novembre de 1942, va començar la vida ballant. De ben menut ja va ser director de La Banda Modernista, a la Divina Pastora, a les monges. I és que allí, essent infant, intervenia ja en sarsueles. Encetava una vida de constants activitats artístico-teatral. Va aprendre a llegir amb la «madre Pilar», tot un caràcter de dona, que feia cantar: *Habla, libro mío, / habla sin cesar; / lo que tú me digas / nunca he de olvidar...* L'afecció a la música —el solfeig!— i al teatre, no l'ha abandonada mai. A les monges de la Creu s'entrenà a comptar síl·labes i llegir poesia. Va ser als maristes, després, on es va desvetllar la seva afecció literària. I la de recitador. Naixia, en propietat, un rapsode.

En el mar meravellós de la infantesa, mar amb un blau de vives tonalitats, va poder pujar, en Lleonard, al vaixell que ompliria de somnis la seva vida. Somnis que ell representava en un voluminós teatret de cartó. Escrivia guions per als seus putxinel·lis, dissenyava decorats i els pintava, amb ulls espurnejants d'alegria quan els veia realitzats. Fins i tot muntaren una «productora cinematogràfica» amb l'ajuda d'una màquina Nic. Es convertia, tot, en una gran festa familiar. Hi convidava amics, i en gaudien junts. A casa seva i a casa dels altres. Tot era un principi de poesia. La tendra poesia dels nets de cor.

I uns anys al Seminari de Vic li propiciaren després bon bagatge literari. Continuà descobrint l'afecció a escriure, ara ja amb l'afirmació d'una adolescència prometedora. Va guanyar una viola en els seus primers Jocs Florals participats. A Vic nasqué el periodista. N'ha donat prou

mostres. De retorn a la seva ciutat, reporter, columnista, director de periòdic, creador d'anuaris. I la ràdio. Hores i hores davant del micròfon. Locutor, guionista, entrevistador... I presència a la televisió igualadina, amb molts de reportatges, sobretot una llarga sèrie dedicada a «Gent de casa». Actor, director teatral, dramaturg (*L'hostal de la gavina*), organitzador de mil coses. En Leonard ha anat forjant el seu destí amb un ampli pòsit cultural. Essència d'una vida.

En Leonard sempre ha recordat una data molt especial: 7 de juliol de 1969. Es va casar a l'església parroquial de Santa Maria d'Igualada amb Coni Torrents i Gubianes. Va ser un dia que plovia a bots i a barrals. En Leonard sabé fer-hi broma. Ell, «del Rio». Ella, «Torrents». Mossèn «Font», presidint la cerimònia. Aigua al carrer, ben real, i una basílica que sobreeixia d'aigües invisibles a l'interior pels cognoms dels protagonistes. Aigua per totes bandes. Però aquell matrimoni no havia pas de naufragar. Estava escrit.

Aquest prologuista, modestament, en el seu relat, encara n'hi vol afegir més, d'aigua. Aquell dia de juliol, de pluja concentrada, Concepció Torrents s'enfilaria simbòlicament al vaixell de somnis del seu espòs, perquè allí... *els blaus del cel i el mar / es trasmuden / prenent matisos diversos / i es fonen en l'horitzó en íntimes besades. / Dia i nit permanentment*. Naveguen des d'aleshores sempre junts. Han avançat per camins d'una bella mar, amb bona brúixola, vers ports ignots però segurs i il·lusionadors. Coni Torrents, amb la seva pròpia i rica personalitat, professora de música, i la seva simpatia, el seu fer tranquil i la seva riella franca, ajudaria que l'espòs, camí ja de fer-ho gairebé tot, es convertís finalment, de ple, en l'excel·lent poeta, prolífic poeta, premiat poeta, que ja és. I és que, des d'aquell dia d'aigües beneïdes, es va fer insubstituïble, en la vida del nostre amic, *l'Estimada Coni*.

El poeta. Destaca en ell, des del primer dia, la seva sorprenent varietat de registres i el domini dels estils. Hi ha poetes amb unes formes que poden ésser també molt bones, però sempre iguals, calcades, repetitives, gairebé invariables, amb risc, a la llarga, de fer-se monòtones. En Lleonard, no. És imprevisible. Mètrica i rima, vers blanc, tot ben diversificat. Li agrada experimentar noves tècniques, no repetir-se. I aquest camí de sorpreses, de propostes, l'ha seguit fins ara, amb passió i determini.

En Lleonard confessa, en un dels seus poemes, que els escriu per pintar amb mil colors la seva fantasia. I és ben possible que sigui així, perquè la seva fantasia és esponerosa. I cal que ho sigui, d'esponerosa, perquè la qualitat, d'aquesta manera, farà estada en els seus versos. Fins i tot aquells poemes argumentalment més populars que, en altres mans, fàcilment tindrien rèmora de vell folklore, una visió retrospectiva, caduca si voleu, obtenen, en el seu cas, mercès a un estil propi i fantasiós, una mena de metamorfosi, una indubtable actualització. Aquesta dualitat, que es juxtaposa —temes d'ahir i versió d'avui—, fa vàlids els plantejaments, i aconsegueix que aquesta mena de poesia no cansi, no sembli vella. Que no n'és, de vella, és clar.

Allò que escriu arribarà a molts públics perquè trasllueix aprofundida cultura —el lector ho percep així—, però la pàtina, en canvi, l'embolcall és, quasi sempre, la senzillesa. És el gran secret de l'autor. Sap jugar amb una senzillesa aparent, una senzillesa estudiada, pensada, tecnificada, qualificada, feta a propòsit. Dintre, en general, de la varietat ja expressada de les idees a les quals s'apropa i que vesteixen el seu verb, Del Rio ha descobert altres camins temàtics a seguir i ho ha provat, amb fortuna, en cadascun dels seus nous llibres. Li agrada experimentar i ho fa, i tothom en gaudeix. Podríem dir més coses, trobar-hi altres valors, matisar. Però ho deixem a les mans i bon criteri dels lectors. Ells tenen dret i capacitat per a opinar. I ho faran.

Estimada Coni és un llibre engrescador. És un llibre d'amor o, més aviat en plural, d'amors. No solament són poemes íntims dedicats a la companya, sinó una expressió ben àmplia de les diverses formes de l'amor. Perquè d'amor, en la vida, podem trobar-ne en tantes coses si sabem endur-nos pel seu magnetisme! En el llibre no s'exposen els amors en compartiments separats. L'únic fil conductor és el simple ordre alfabètic del títol dels poemes. Si seguim una lectura lineal, a cada full que girem tindrem una renovada sorpresa. Així, anuncia a la Coni que vol parlar *dels avis i dels nens, / de l'amistat sincera, d'enrobustir el llinatge. / Vull parlar-te de Déu, de la natura, / dels verds, ocres i grocs, / de la florida de l'ametller, de la mateixa vida...* Al costat de marcats poemes sensuals, el poeta us sorprendrà amb referències i cants a diferents tipus d'amor.

Vindrà el dia inexorable —que tardí, però, que tardí— en què en Leonard i la Coni hauran de baixar, amb prou sentiment, les escales del vaixell on hauran conviscut més de mitja vida. Aquella frase, aquell sentiment, «estimada Coni», s'hi haurà escoltat milers de vegades. Però també la resposta, les paraules del desig correspost: un «estimat Leonard» que ella haurà sabut pronunciar infinites vegades a cau d'orella o a la porta del cor. I tot desembarcant recordaran els fills, gran tresor: Leonard, Imma, Maria Rosa i Josep, amb un reguitzell de néts, i llavors potser ja també besnéts: llarga nissaga garantida.

I en Leonard, particularment, baixarà del simbòlic vaixell amb un balanç de deures fets d'un currículum impressionant de presències ciutadanes. En un primer intent, aquest prologuista pretenia enumerar-les totes. Impossible. Trencaria la recomanable agilitat. I citar-ne només una part, una mostra, seria traïr el mèrit i el record de les aportacions no detallades. L'any 1989, en un acte públic, vaig comentar: *Les germanes Del Rio i el nebot, / cinquanta anys organitzant-ho tot!*, amb un punt d'ironia però també de secreta admiració. Admi-

ració que ara, en repassar en privat la relació d'aquell suposat «tot», no fa sinó augmentar i em confirma una evidència: que en Lleonard és una de les persones que, en àmbits ben diversos, més han treballat amb encert i resultats per la seva ciutat. Citaria, per acabar, que, com a autor poètic, haurà recollit infinitat de premis arreu de la Catalunya estricta o de la de més enllà o més ençà, nord i sud. Amb la joia de la corona: els sis llibres de poesia editats. *Versos de badana* (1999), *Aigua vermella* (2002), *Pell tèbia* (2003), *Alboradas* (2005), *Gresol de focs* (2008), *Estimada Coni* (2013), i encara potser algun altre, després d'avui, perquè el temps no s'ha acabat.

Arribats a aquest punt, podria ser un punt final. Però no. Retornarem uns instants a l'inici, al llibre de la «madre Pilar», aquell del «*Habla, libro mío, / habla sin cesar...*», el primer que va tenir en Lleonard. Amb ell va pujar al primitiu vaixell dels somnis, el teatret de la màgia infantil. El va saber llegir i practicar tota la vida. Va fer cas de la religiosa de l'hàbit marró. La cançoneta del llibre acabava: «*Te leo con gusto / y con afición, / marcando los signos / de puntuación.*» En Lleonard va marcar els signes i en sortí triomfador. Encertar la puntuació ortogràfica ens fa encarar dreturers el destí. En la vida hi ha corbes, les comes; cal dosificar-les. Hi ha punts i seguit, necessaris per a agafar aire. I punts i a part, que enceten temes nous, noves idees. I hi ha parèntesis on cap de tot, també projectes inacabats, frustracions, encontres, coses que comporten un error que cal rectificar si es pot.

Una confidència personal. Uns anys abans que en Lleonard, també qui signa va ser alumne de la «madre Pilar». També jo vaig cantar el llibre de la «madre». Quan anys després en Lleonard aprenia dels exemples i puntuacions d'aquell llibre, potser jo, prou jove però amb més anys que no pas ell, recitava ja el «Naïm» de *L'Estel de Natzaret* en els dos elencs del Centre Catòlic. I en el Catòlic ens coneguérem. En Lleonard, enfibrat de «pastorets», es convertí en un assidu del local i aviat

també en fou intèrpret. La vida ens ha fet anar junts en diverses ocasions. Hem transitat pel llibre de les monges, entre punts i comes, punts i seguit i punts i a part. Un recorregut, generalment positiu, per tota la puntuació. En algun moment, encasellats en un parèntesi comú, aquell on es poden desar coses per oblidar. La «madre Pilar», des del lloc de privilegi des d'on ara ens veu, qui sap si ens diria a ambdós, posant-hi èmfasi: «Ai, alumnes meus! Cantors fidels del primer llibre de la vida!...»

Jaume FERRER I PIÑOL

ALA CONI

Un feix de records,
tenyit de tendresa i d'innocència,
s'agombola en les pàgines
del llibre que acabes d'encetar.
Les lletres em fiblen com abelles,
i les paraules
se m'entrebanquen a la boca.
Et vull dir tantes coses, tantes...
que se m'envermelleixen les galtes
i se'm contorba l'esperit.
No sé si sabré encertar el missatge.
Vull parlar pels descosits
amb tu i de tu,
de tot el que t'envolta.
Del teu rostre encès i serè,
discret i amatent;
de la pell tèbia;
d'aquests llavis turgents i saborosos
com la fruita melosa de l'estiu;
de la mirada dolça;
del foc dels teus cabells;
dels braços muts però acollidors,
gratificants i gràcils
que ja em van enamorar el primer dia;
del bes càlid del sol
que reforça l'optimisme;
del dia clar i assolellat
de blau cobalt, nacre i carmí
—sonata de miratges—;
i d'aquell cel tan pur
com la secreta ingenuïtat del silenci.
Vull parlar-te dels avis i dels nens;

de l'amistat sincera;
d'enrobustir el llinatge.
Vull parlar-te de Déu, de la natura,
dels verds, ocres i grocs,
de la florida de l'ametller,
de la mateixa vida...
De la brosta dels arbres,
de les primeres roselles,
de les feixes de blat,
dels matolls de farigola;
de l'oreig que sacseja les alzines
i d'aquell vent que esquinça la il·lusió
i desplega banderes
d'aquesta terra nostra,
malmenada per tantes intemperàncies,
però fèrtil i ufanosa,
lliure i esclatant.
De tot això et vull parlar.
Tot això és el que et vull dir,
estimada Coni.